

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Februarie 2023

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul IV 2022

Februarie 2023

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României

Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București

tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
<hr/>	
1. Creditarea companiilor nefinanciare	5
<hr/>	
1.1. Standardele de creditare	5
1.2. Termenii creditării	7
1.3. Cererea de credite	8
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	9
2. Creditarea populației	11
<hr/>	
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	16
Anexă	19

Sinteză

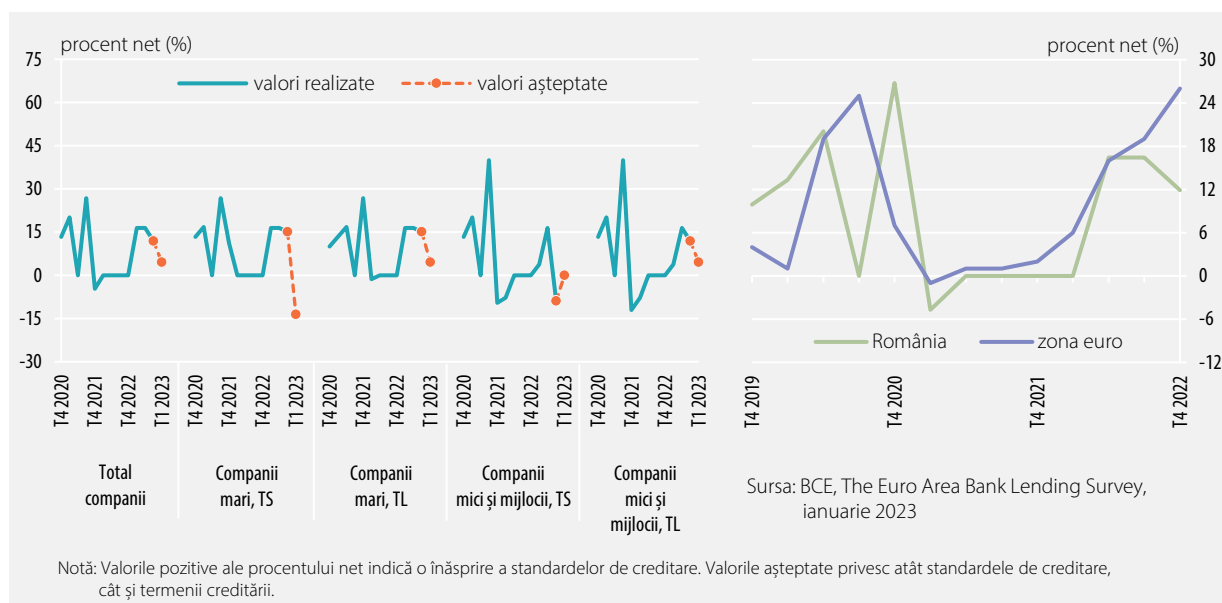
În T4 2022, instituțiile de credit din România au înăsprit standardele de creditare pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare și pentru creditele de consum acordate populației, pe fondul deciziilor de politică monetară și politică macroprudențială, situației actuale sau așteptate a capitalului băncii și a incertitudinilor provenite din evoluțiile economice. În cazul creditelor ipotecare acordate populației, băncile au indicat însă o ușoară relaxare a standardelor de creditare, contrar așteptărilor anterioare. Pentru T1 2023, peste 95 la sută dintre băncile respondente anticipează menținerea constantă a standardelor de creditare pentru împrumuturile acordate sectorului real. Din perspectivă sectorială, instituțiile de credit apreciază că riscul de credit asociat creditării companiilor nefinanciare a continuat să se înrăutățească și în T4 2022, astfel 6 dintre cele 10 sectoare avute în vedere fiind considerate mai riscante față de trimestrul anterior. Din punctul de vedere al băncilor, cel mai riscant sector de activitate economică rămâne, în continuare, cel energetic.

Instituțiile de credit au indicat o reducere a cererii de credite din partea populației în T4 2022, comparativ cu trimestrul precedent. În schimb, cererea de credite din partea companiilor a înregistrat o majorare moderată la nivel agregat și din partea corporațiilor, în timp ce, la nivelul IMM s-a observat o cvasistagnare a acesteia. Pentru T1 2023, băncile anticipează diminuarea cererii de credite din partea ambelor segmente ale sectorului real.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

În T4 2022, pentru al treilea trimestru consecutiv, băncile din România au înăsprit standardele de creditare pentru creditele și liniile de credit acordate companiilor nefinanciare la nivel agregat (12 la sută procent net). În cazul împrumuturilor acordate corporațiilor, instituțiile de credit au indicat înăsprirea standardelor de creditare, indiferent de maturitate (15 la sută procent net). Pe segmentul IMM, respondenții au arătat evoluții mixte, standardele de creditare relaxându-se ușor pentru împrumuturile pe termen scurt (-9 la sută procent net), în timp ce pentru împrumuturile pe termen lung standardele de creditare au devenit mai restrictive (12 la sută procent net), Grafic 1.1. Pentru primul trimestru al acestui an, peste 95 la sută dintre băncile respondente se așteaptă la o menținere a standardelor de creditare pentru creditele acordate companiilor nefinanciare, atât la nivel agregat, cât și la nivelul IMM. Pentru corporații, este așteptată o menținere a standardelor de creditare pentru împrumuturile pe termen lung, concomitent cu o ușoară relaxare a celor pentru împrumuturile cu maturități mai scurte (-14 la sută procent net).

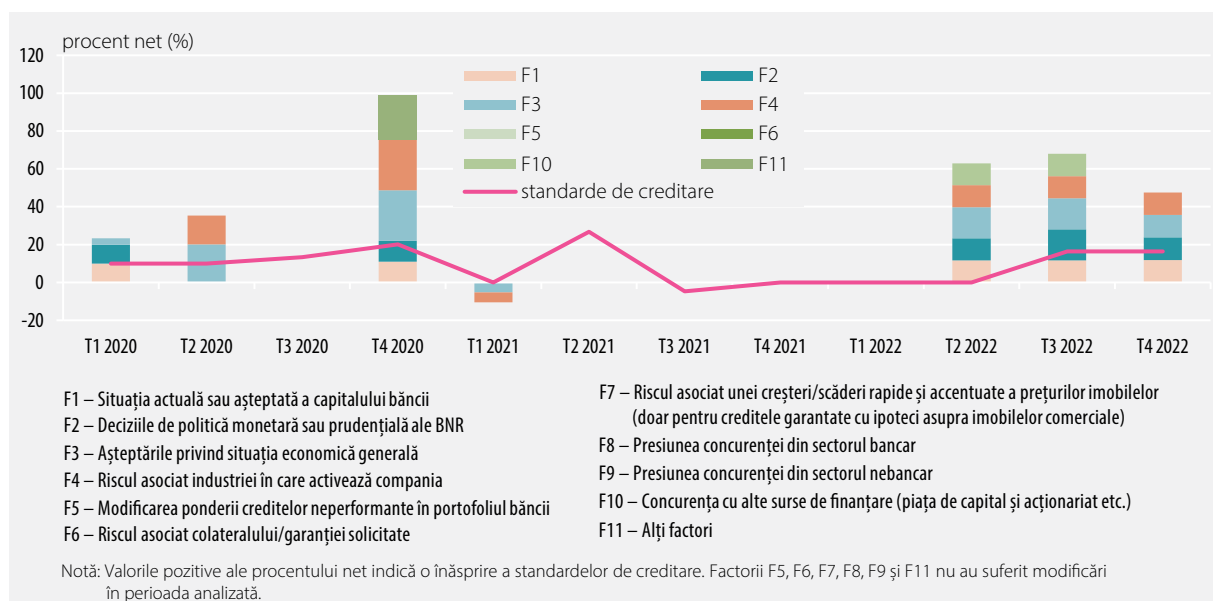
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

Instituțiile de credit din zona euro au indicat și în T4 2022 continuarea înăsprirei substanțiale a standardelor de creditare pentru creditele și liniile de credit acordate companiilor nefinanciare (26 la sută procent net, în creștere de la 19 la sută procent net în T3 2022). Principalii factori care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare în acest trimestru sunt riscurile privind perspectiva economică, situațiile specifice ale unor industrii sau firme, toleranța la risc în scădere a băncilor, precum și creșterea costurilor de finanțare ale băncilor și o poziție de lichiditate mai slabă a acestora. Cererea de credite din partea firmelor a scăzut în T4 2022, în linie cu evoluțiile observate în cadrul fluxurilor de credite către acestea. Cel mai important factor care a condus la scăderea cererii de credite este creșterea nivelului general al ratelor dobânzii. În plus, comparativ cu trimestrul anterior, investițiile au contribuit negativ la cererea de credite, într-o manieră mai accentuată, iar nevoile de finanțare a stocurilor și capitalului de lucru au avut o contribuție pozitivă mai redusă. Pentru T1 2023, băncile din zona euro estimează o înăsprire a standardelor de creditare pentru companiile nefinanciare cu aceeași magnitudine ca cea din acest trimestru și continuarea reducerii cererii pentru credite din partea acestora.

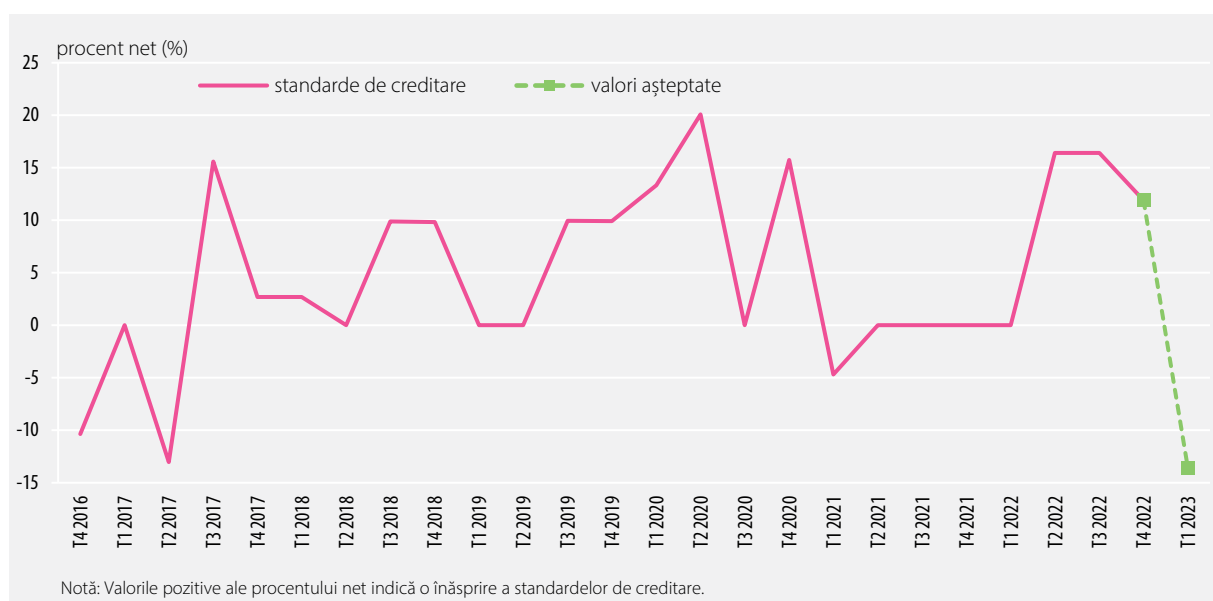
Băncile autohtone au indicat că factorii care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare autohtone în T4 2022 sunt: (i) situația actuală sau așteptată a capitalului băncii (12 la sută procent net), (ii) deciziile de politică monetară și prudențială ale BNR (12 la sută procent net), (iii) așteptările privind situația economică generală (12 la sută procent net) și (iv) riscul asociat industriei în care activează compania (12 la sută procent net). Ceilalți factori nu au avut un impact asupra standardelor de creditare.

În ceea ce privește creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale, băncile au arătat o înăsprire a standardelor de creditare în T4 2022 (12 la sută procent net) (Grafic 1.3), iar pentru T1 2023 estimează relaxarea standardelor de creditare pentru acest tip de produse (-14 la sută procent net).

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

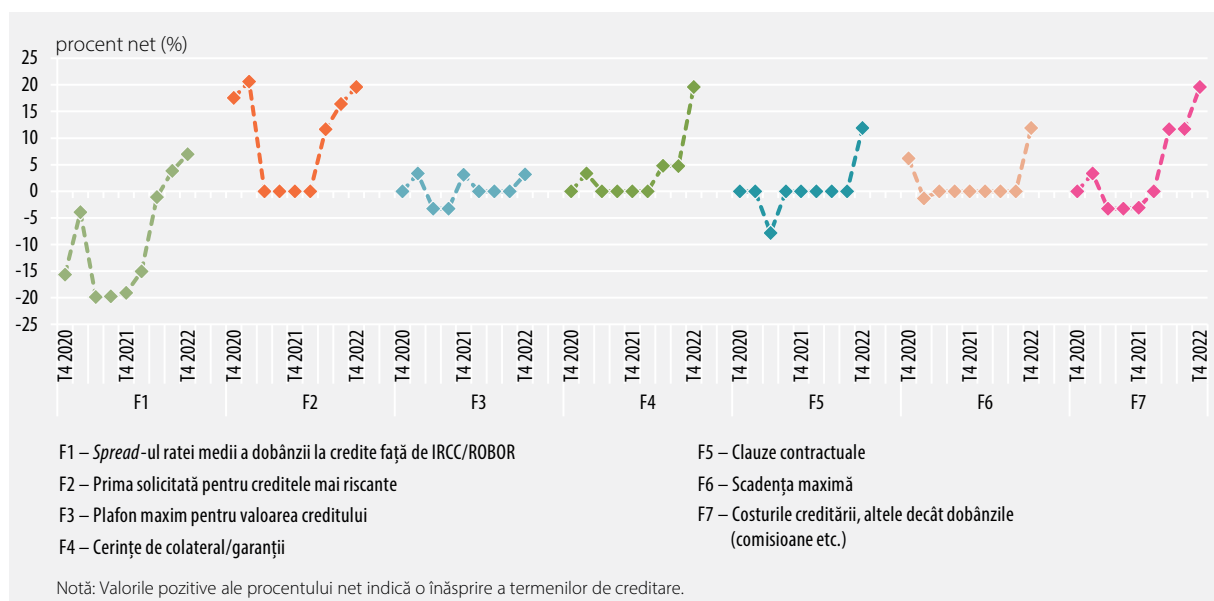

Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Majoritatea termenilor creditării au avut o evoluție în sensul înlăsurării în T4 2022, astfel: (i) prima solicitată pentru creditele mai riscante (20 la sută procent net); (ii) costurile creditării, altele decât dobânzile (20 la sută procent net); (iii) cerințele de colateral/garanții (20 la sută procent net); (iv) clauzele contractuale (12 la sută procent net); (v) scadența maximă (12 la sută procent net); (vi) *spread*-ul ratei dobânzilor la credite față de ROBOR 1M (7 la sută procent net) (Grafic 1.4).

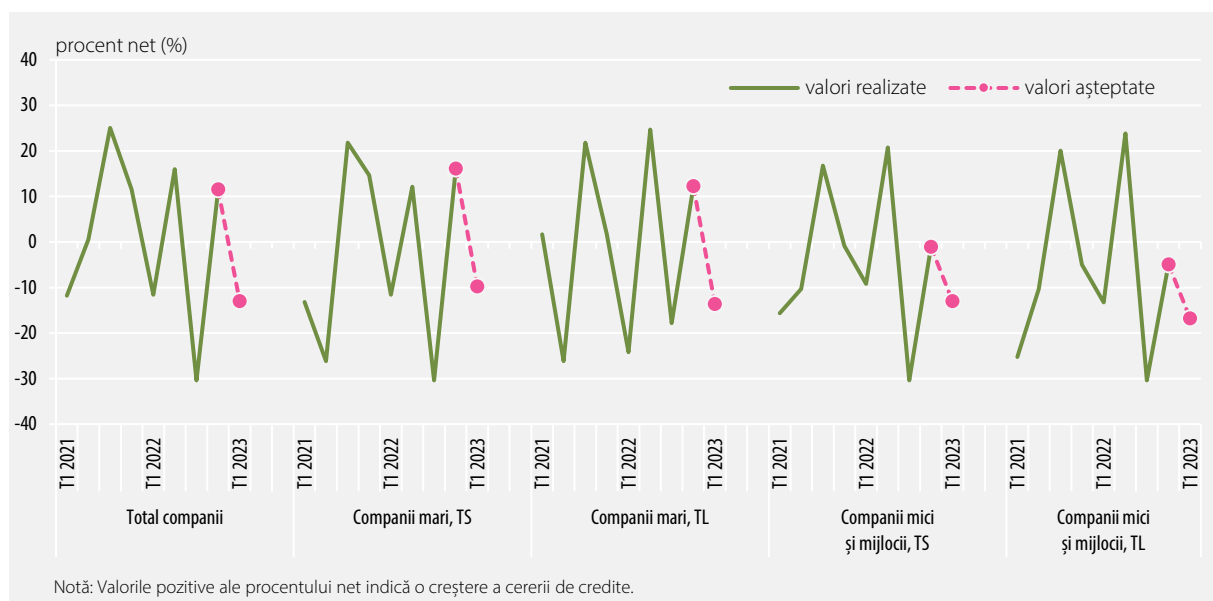
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

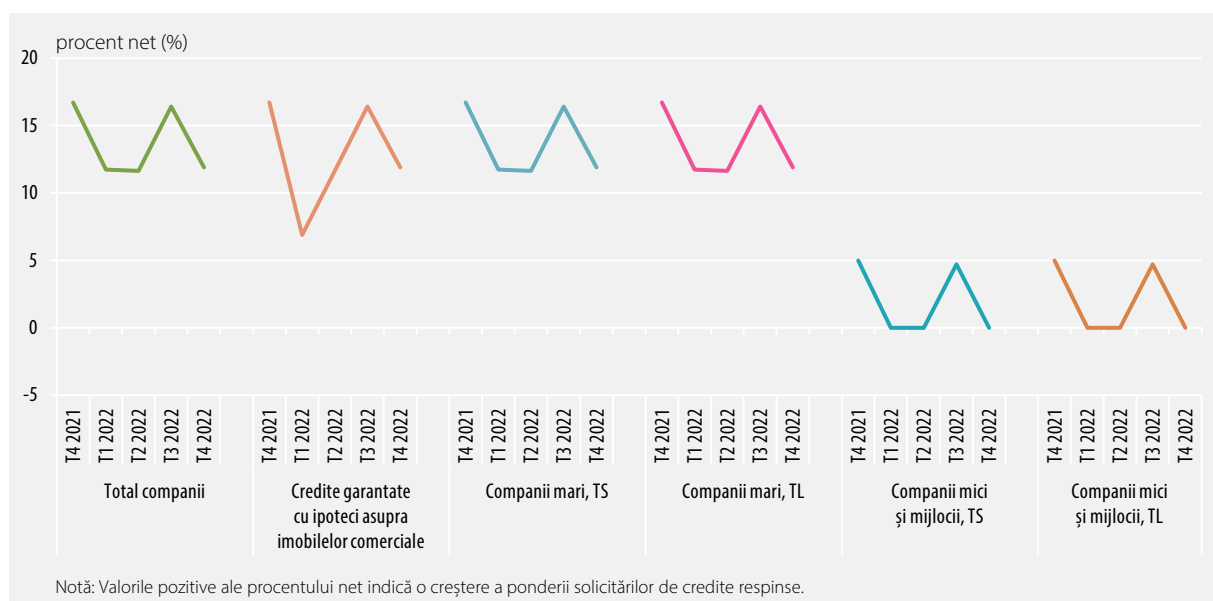
În T4 2022, instituțiile de credit au indicat o creștere a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare la nivel agregat (12 la sută procent net), după o scădere consemnată în trimestrul anterior. De asemenea, și pe segmentul corporațiilor băncile au observat o creștere a cererii, atât pentru împrumuturile pe termen scurt (16 la sută procent net), cât și pentru cele pe termen lung (12 la sută procent net), în linie cu așteptările din T3 2022. La nivelul IMM, băncile au arătat o scădere marginală a cererii de credite pentru ambele maturități considerate (-1 procent net pentru creditele pe termen scurt și, respectiv, -5 la sută procent net pentru creditele pe termen lung). Pentru T1 2023, instituțiile de credit anticipează o reducere a cererii atât la nivel agregat (-13 la sută procent net), cât și pentru toate segmentele și maturitățile avute în vedere, cel mai scăzut procent (-17 la sută procent net) fiind atribuit cererii de credite pe termen lung din partea IMM (Grafic 1.5).

Ponderea creditelor solicitate și respinse a înregistrat o creștere moderată în T4 2022, conform băncilor autohtone, atât la nivel agregat, cât și în cazul corporațiilor (12 la sută procent net). În cazul IMM, toate instituțiile de credit respondente au indicat menținerea constantă a ponderii creditelor solicitate și respinse.

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

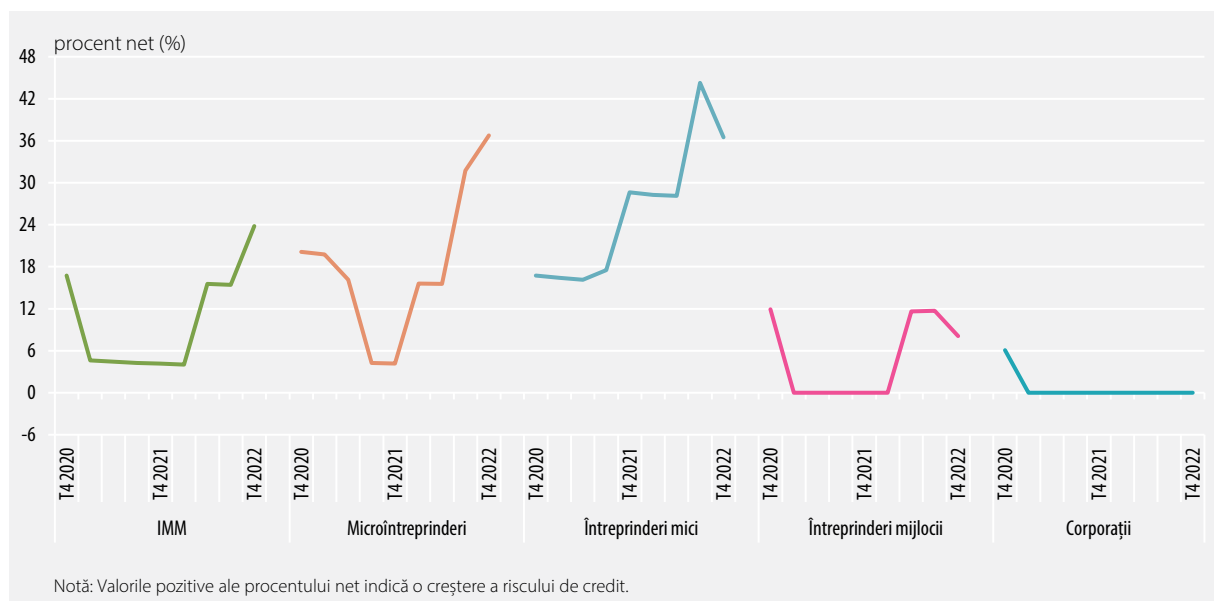

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

Similar Sondajelor anterioare, toate băncile respondente au indicat că riscul de credit pentru corporații a rămas nemodificat și în T4 2022, în timp ce o proporție de 24 la sută dintre acestea au apreciat că riscul de credit asociat creditării IMM a înregistrat o creștere moderată. Din punct de vedere al categoriilor de IMM, 37 la sută

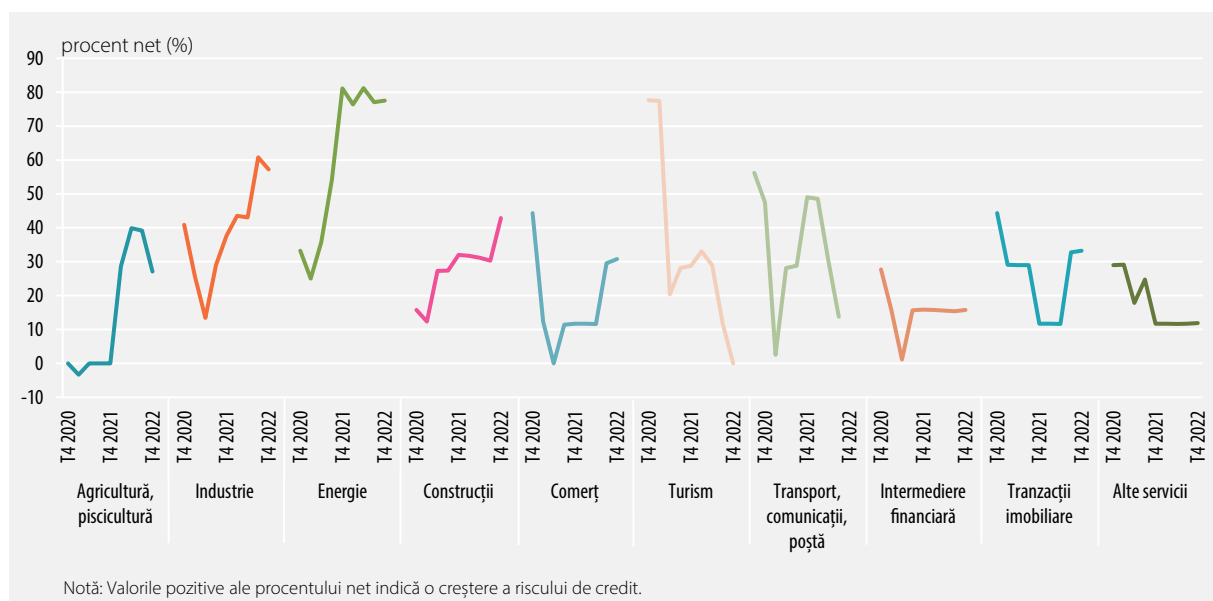
dintre bănci au considerat că microîntreprinderile au devenit mai riscante în T4 2022 (în creștere față de 32 la sută în T3 2022), aceasta fiind considerată cea mai riscantă categorie de către sectorul bancar. În plus, 36 la sută dintre instituțiile de credit consideră că întreprinderile mici au devenit mai riscante în T4 2022 (în scădere față de 44 la sută în T2 2022) și 8 la sută dintre acestea apreciază că întreprinderile mijlocii au consemnat o deteriorare a riscului de credit.

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Din perspectivă sectorială, băncile consideră că riscul de credit a continuat să crească în T4 2022 față de trimestrul anterior pentru 6 dintre cele 10 sectoare avute în vedere (peste 15 la sută procent net). Sectorul energetic, care se confruntă, în continuare, cu unele incertitudini și evoluții nefavorabile, rămâne considerat cel mai riscant sector economic de către instituțiile de credit (77 la sută procent net, constant față de trimestrul anterior), pentru al șaselea trimestru consecutiv. Acesta este urmat de industrie (57 la sută procent net, în ușoară scădere față de 61 la sută procent net în T3 2022), construcții (43 la sută procent net, consemnând o creștere de 13 puncte procentuale față de trimestrul anterior), tranzacții imobiliare (33 la sută procent net), comerț (31 la sută procent net) și agricultură (27 la sută procent net, în scădere față de 39 la sută în T3 2022). În același timp, riscul de credit s-a menținut aproximativ constant pentru sectoarele transport, turism, intermediere financiară și alte servicii.

Nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD) a consemnat o creștere moderată în T4 2022, înregistrând valoarea de 43 la sută (față de 42 la sută în T3 2022). Din punct de vedere sectorial, LGD a crescut pentru majoritatea sectoarelor de activitate, cel mai ridicat nivel fiind înregistrat în sectorul industrie (51 la sută), comerț (44 la sută) și servicii (43 la sută).

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

2. Creditarea populației

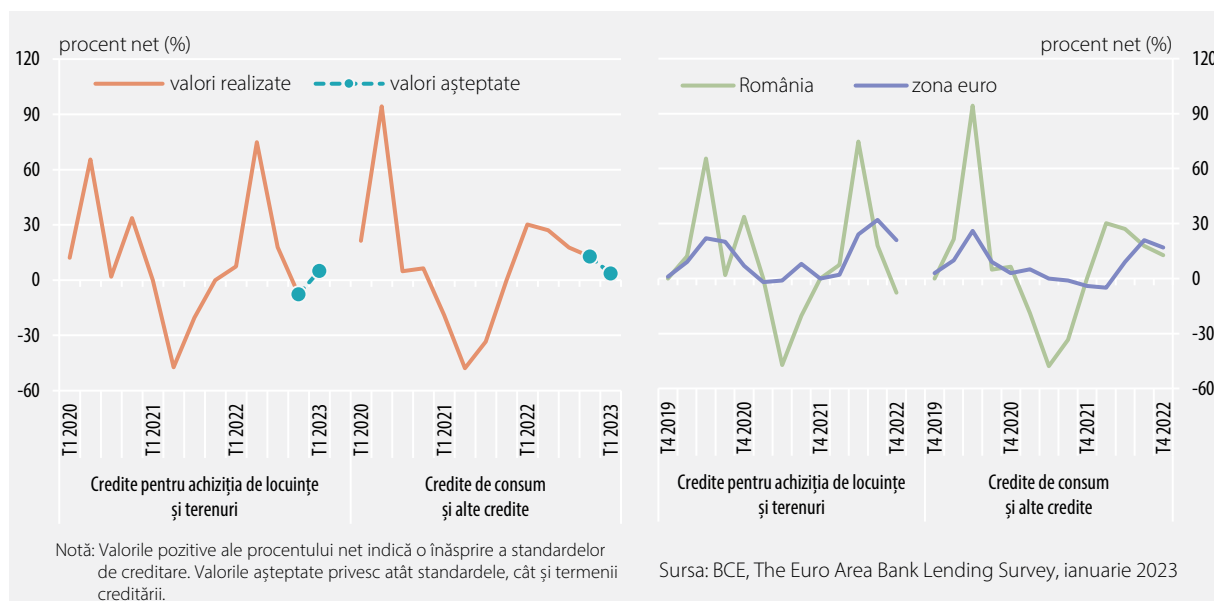
2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

În T4 2022, băncile autohtone au relaxat ușor standardele de creditare pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri acordate populației (procent net de -7,7 la sută), contrar așteptărilor din trimestrul precedent. Pentru creditele de consum, standardele de creditare au fost înăspriți (procent net de 12,8 la sută), conform estimărilor din trimestrul anterior (Grafic 2.1). Peste 95 la sută dintre respondenți consideră că perspectivele pentru T1 2023 sunt de menținere a standardelor de creditare pentru ambele tipuri de împrumuturi oferite sectorului populației.

În zona euro, T4 2022 a adus o înăsprire puternică a standardelor de creditare pentru creditele imobiliare și cele de consum, însă mai puțin pronunțată decât se anticipase în trimestrul precedent. Principalul factor determinant al acestei înăspriți pentru ambele categorii de credit a fost percepția riscului în creștere, amplificată de îngrijorările privind perspectivele economice generale. De asemenea, toleranța la risc diminuată, precum și costurile de finanțare ale băncilor și situația bilanțieră a acestora au contribuit moderat în sensul înăspriții. Cererea pentru creditele contractate în T4 2022 în vederea achiziției de locuințe a scăzut substanțial, cauzată de creșterea ratelor de dobândă, de diminuarea încrederii consumatorilor și de perspectivele privind piața imobiliară. De asemenea, cererea pentru creditele de consum s-a redus

mai puternic decât era așteptat în trimestrul precedent, pe fondul acelorași factori, respectiv creșterea ratelor de dobândă și diminuarea încrederii consumatorilor, alături de scăderea consumului de bunuri de folosință îndelungată. În T1 2023, băncile din zona euro anticipează o nouă înăsprire a standardelor de creditare atât pentru creditele imobiliare, cât și pentru cele de consum acordate populației.

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

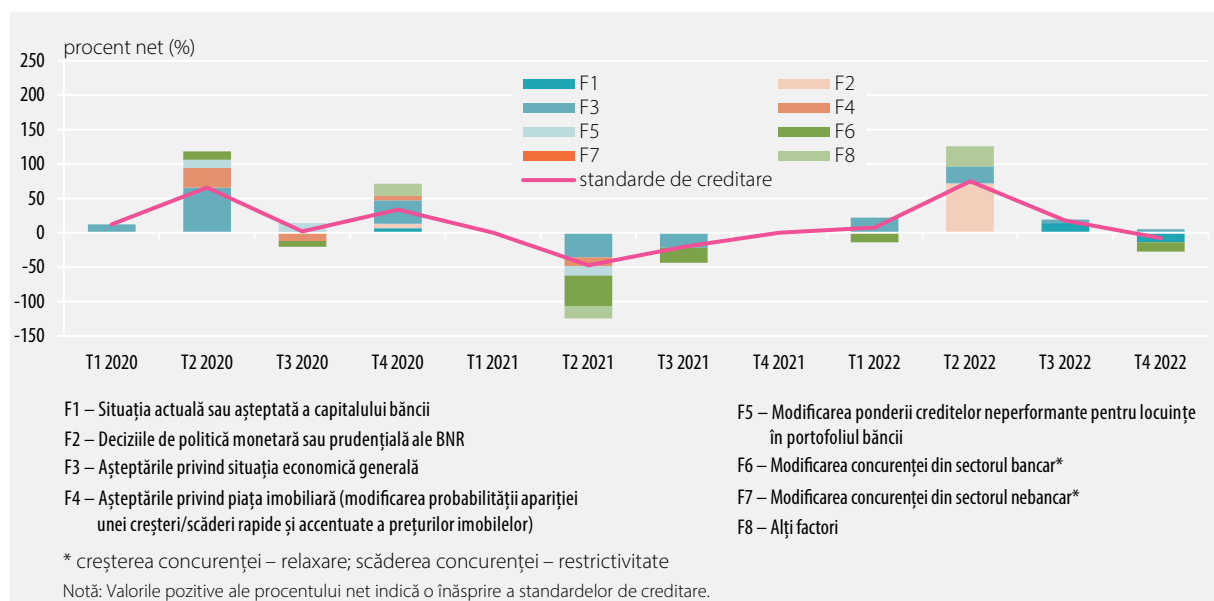

Pierdere medie în caz de nerambursare (LGD) calculată pentru creditele destinate populației intrate în stare de nerambursare a crescut cu 1,5 puncte procentuale față de T3 2022, până la 46,6 la sută. La această evoluție au contribuit următoarele segmente de creditare: creditele de consum garantate, care au înregistrat o modificare pozitivă cu 6,9 puncte procentuale, ajungând la 36,8 la sută în T4 2022, și creditele imobiliare cu un LGD de 26,3 la sută, în creștere cu 2,4 puncte procentuale.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Relaxarea standardelor de creditare pentru împrumuturile ipotecare în T4 2022 a fost determinată de situația actuală sau așteptată a capitalului băncii și de modificarea concurenței din sectorul bancar (-13,7 la sută procent net pentru fiecare dintre cei doi factori). Unicul factor ce a contribuit, modest însă, în sensul înăsprii a fost așteptarea privind situația economică generală (5,4 la sută procent net) (Grafic 2.2).

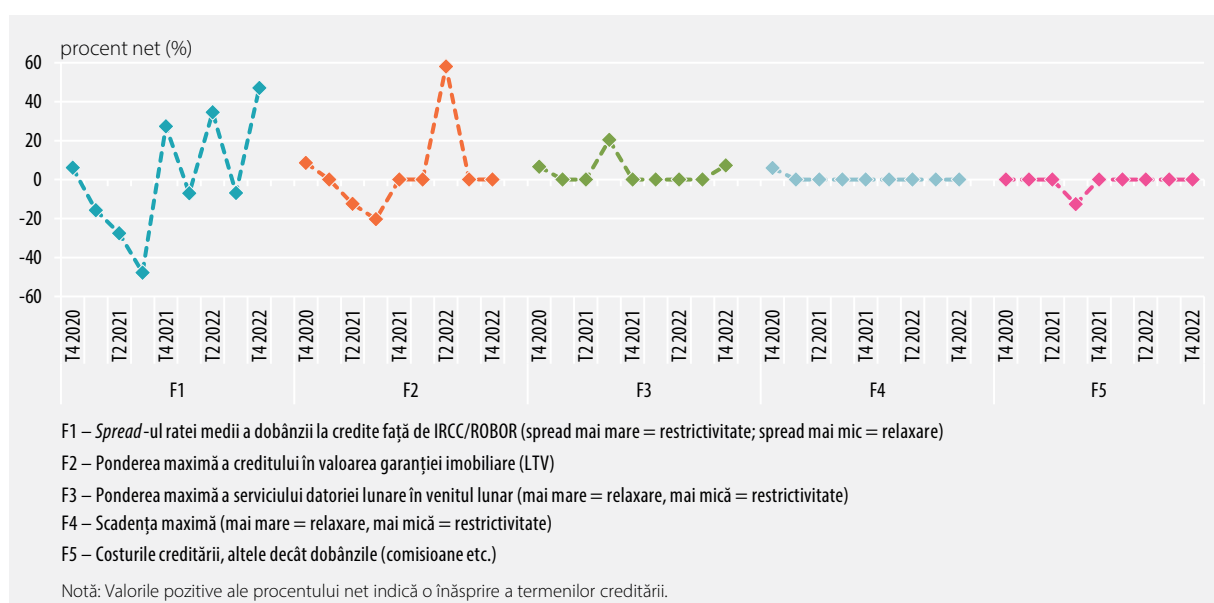
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

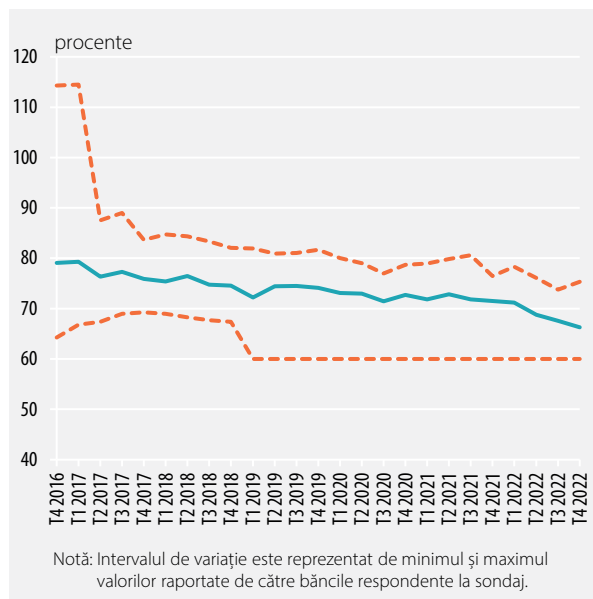
Termenii contractelor de credit imobiliar care au înregistrat modificări în sensul înăsprirei în T4 2022 au fost *spread*-ul ratei medii a dobânzii la creditele față de IRCC/ROBOR (procent net de 47 la sută) și ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar (procent net de 7,3 la sută) (Grafic 2.3).

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

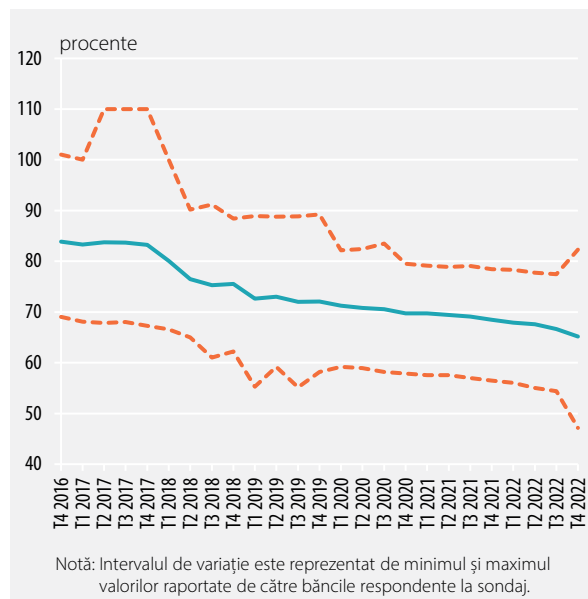

Valoarea medie a indicatorului *loan-to-value* (LTV) a scăzut cu aproximativ 1 punct procentual față de T3 2022 atât pentru creditele nou-contractate în ultimul trimestru, indicatorul atingând 66 la sută, cât și pentru creditele totale acordate, acesta ajungând la 65 la sută (Graficele 2.4 și 2.5).

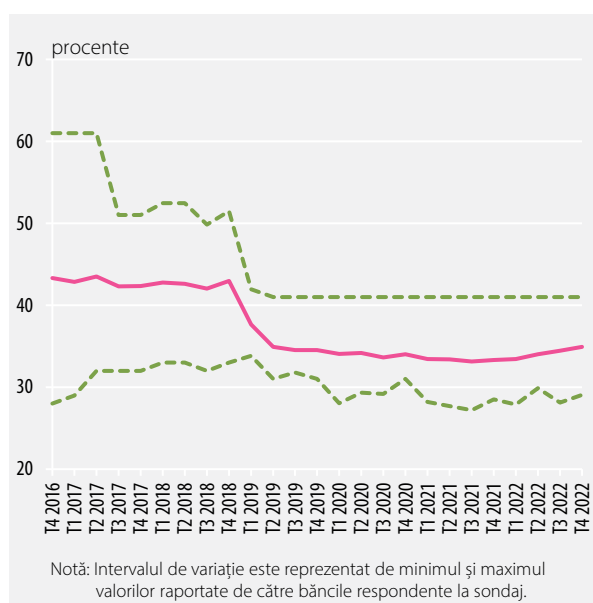
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

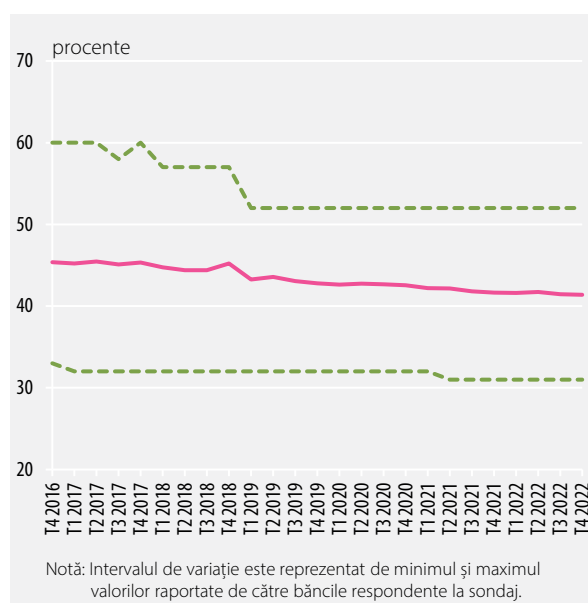
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

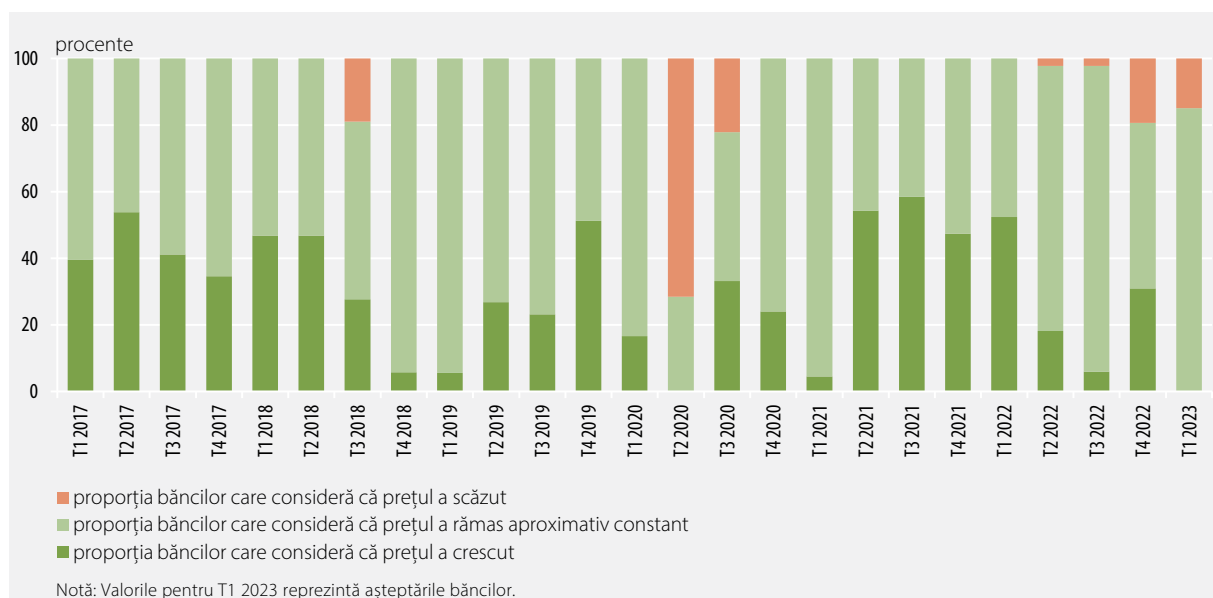

Nivelul mediu al gradului de îndatorare aferent portofoliului de credite nou-contractate în T4 2022 a urcat cu aproximativ un punct procentual până la 35 la sută și a rămas constant, la 41 la sută, pentru stocul de credite acordate (Graficele 2.6 și 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

Opiniile băncilor privind evoluția prețului pe metru pătrat al unei locuințe în T4 2022 au fost mixte. Astfel, 49,6 la sută dintre acestea consideră că prețul a rămas constant, 31 la sută că prețul a crescut într-o anumită măsură, iar 19,4 la sută susțin că acesta a scăzut. Pentru următorul trimestru, majoritatea instituțiilor respondente se așteaptă ca prețul să rămână relativ nemodificat, doar 14,9 la sută anticipând o scădere (Grafic 2.8).

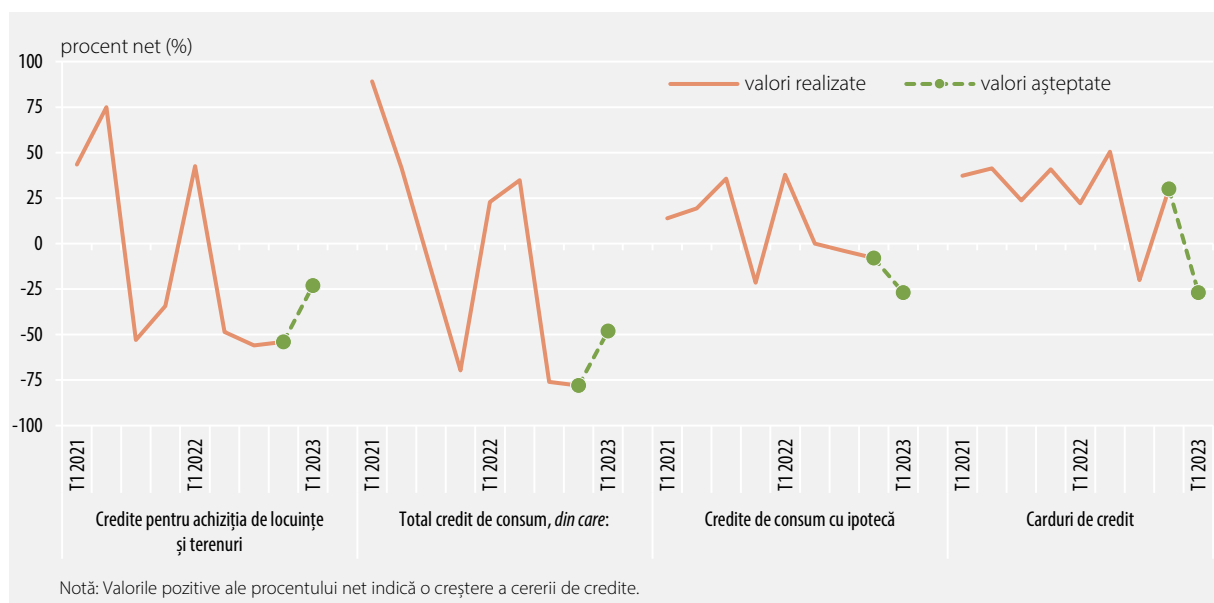
Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

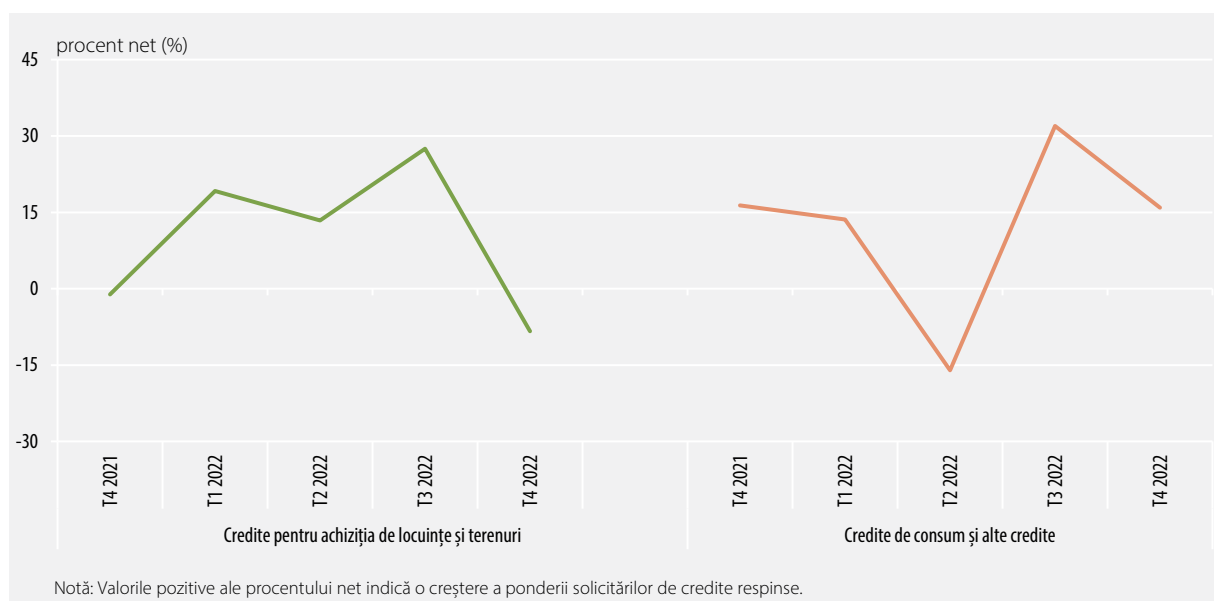
Cererea pentru creditele de achiziționare a locuințelor și terenurilor a fost moderat mai scăzută, conform a 62,4 la sută dintre băncile participante, pe când 16,3 la sută dintre acestea au remarcat o cerere moderat mai mare și 13 la sută o cerere redusă. Pentru primul trimestru al anului 2023, 77,1 la sută din respondenți mizează pe o cerere aproximativ constantă, în timp ce 23 la sută se așteaptă la o cerere moderat mai scăzută (Grafic 2.9).

În proporție de 91,6 la sută, băncile respondente au indicat menținerea constantă a ponderii creditelor imobiliare respinse de către acestea în T4 2022. Doar 8,4 la sută au raportat o pondere moderat mai scăzută (Grafic 2.10).

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

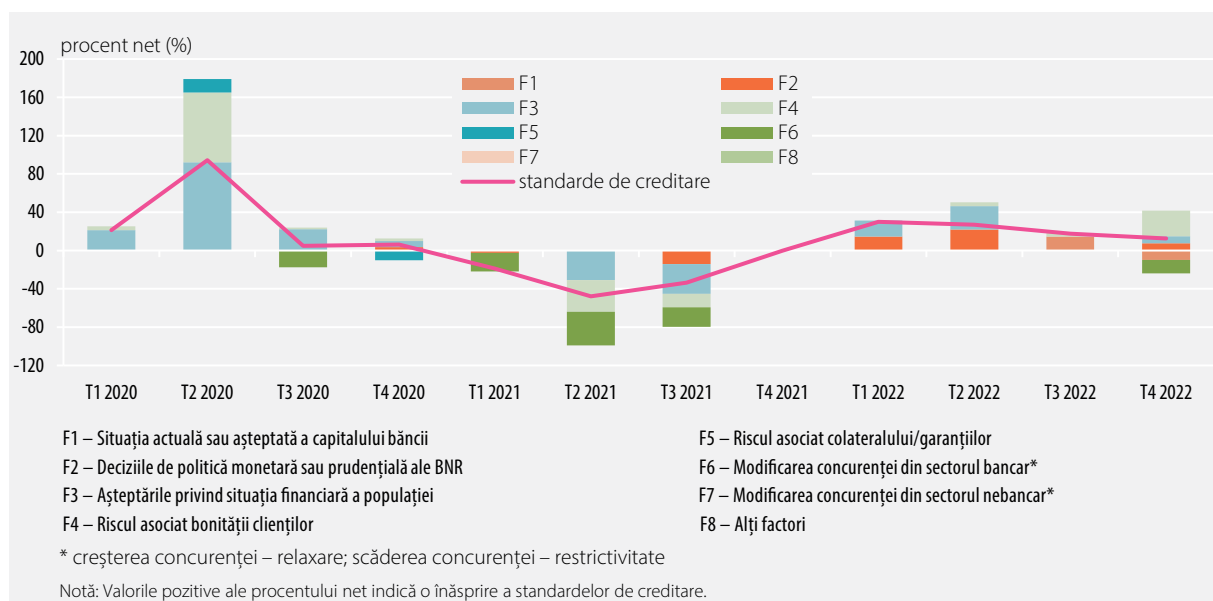
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Înăsprirea standardelor de creditare pentru creditele de consum a fost influențată de riscul asociat bonității clienților (26,6 la sută procent net), de deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR și de așteptările privind situația financiară a populației (7,5 la sută procent net pentru fiecare dintre cei doi factori). În sensul relaxării au contribuit modificarea concurenței din sectorul bancar și situația capitalului băncii (-13,9 la sută și, respectiv, -9,9 la sută procent net) (Grafic 2.11).

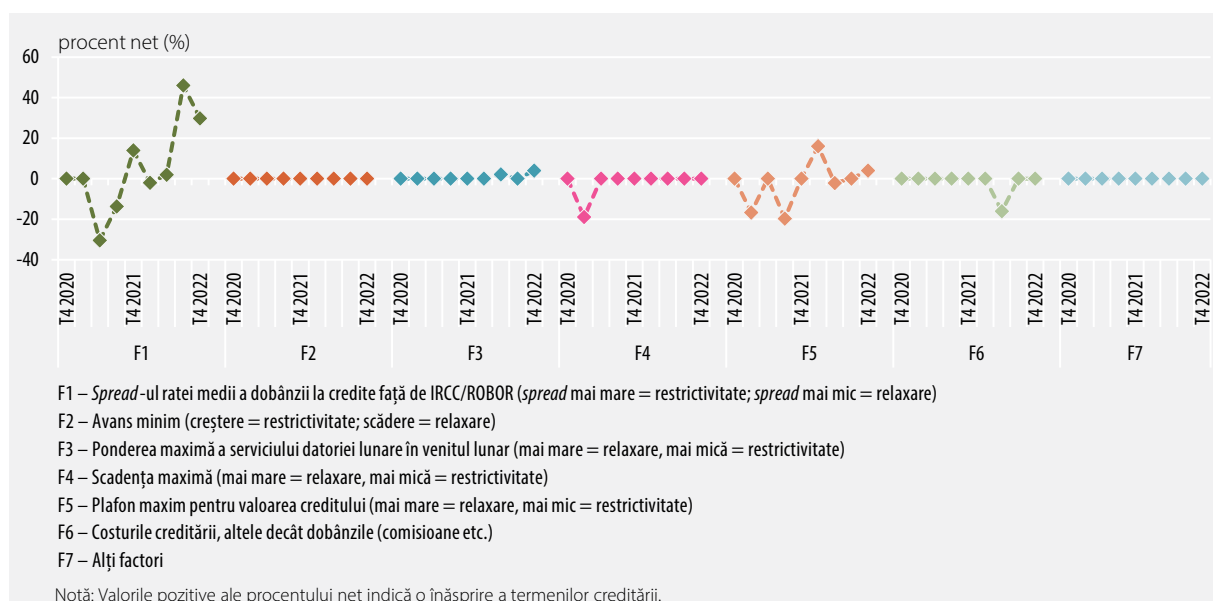
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii contractelor de credit de consum au înregistrat înăspriri în T4 2022 în ceea ce privește: (i) *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR (29,8 la sută procent net), (ii) ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar și (iii) plafonul maxim pentru valoarea creditului (3,9 la sută procent net pentru fiecare dintre cei doi termeni), Grafic 2.12.

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Trimestrul 4 2022 a fost marcat de o cerere pentru credite de consum moderat mai scăzută, conform a 77,8 la sută dintre instituțiile de credit respondente, 22,2 la sută considerând că cererea a rămas neschimbată. Pentru creditele de consum cu ipotecă, 92,4 la sută dintre bănci consideră că cererea s-a păstrat constantă. Cardurile de credit au consemnat o cerere nemodificată conform a 55,3 la sută dintre respondenți, 37,2 la sută remarcând o cerere moderat mai mare. Aproape toate instituțiile respondente au înregistrat o cerere mai scăzută pentru creditele de consum negarantate (93,7 la sută). Pentru T1 2023, peste jumătate dintre instituțiile de credit anticipează menținerea aproximativ constantă a cererii pentru toate categoriile de credite de consum pentru populație, Grafic 2.9.

Majoritatea instituțiilor de credit (84,1 la sută) au raportat o rată de respingere a solicitărilor de credite de consum aproximativ constantă, 15,92 indicând o pondere moderat mai mare a solicitărilor respinse, Grafic 2.10.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex.: rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net (sold conjunctural).

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprit standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

